

Dóka Klára

Pest-Pilis-Solt megye felekezeti és nemzetiségi összetétele a reformkorban

Pest-Pilis-Solt megye történelme folyamán – és különösen a reformkorban – nemcsak a Kárpát-medence középpontja volt, hanem nagyon fontos szerepet játszott az egész ország életében is. Fejlődését elősegítette, hogy a 18. század utolsó harmadától a társadalmi-politikai élet központja Pozsonyból Pest-Budára került át, és a fővárossá növekvő két testvérváros gyarapodó népessége egyre jobb piacot jelentett a közelebbi és távolabbi környék számára. A terület hármass elnevezése a középkorban itt lévő ősi vármegyéktől származik, amelyek közül kettőnek nevét járások (Pilisi, Solti) őrizték meg.

Az 1785-ös népszámlálás alkalmával a megyében – Pesten és Budán kívül – 211 mezővárost, falut és népes pusztát írtak össze. A házak száma 40 415, a családoké 51 917 volt, a tényleges népesség pedig a török kori pusztulások után 263 529-re emelkedett. A lakosok között 133 363 férfit és ennél kevesebb, 129 273 nőt számláltak össze. A férfiak közül 364 volt pap, 2871 nemes, 82 tisztviselő, 2241 mezővárosi polgár, 16 801 paraszt, 16 886 az utóbbi kettő örököse, 33 636 zsellér, 8553 főnek pedig hovatartozását nem tudták megállapítani.¹

A következő évtizedekből nincsenek pontos adataink, mivel újabb népszámlálásra csak 1850-ben került sor. Viszonylag megbízható Ludovicus Nagy 1828-ban kiadott statisztikája, amely Pest-Pilis-Solt megye vonatkozásában – a két fővároson kívül – 23 mezővárost (köztük Vác püspöki és káptalani, Kalocsa érseki város), 154 falut, 271 lakott és lakatlan pusztát, majort vett számba, összesen 392 342 lélekkel.²

Mint minden más megye, Pest-Pilis-Solt is járásokra oszlott. Ezek elsősorban közigazgatási egységek voltak, de kialakulásukban szerepet játszottak természeti és gazdasági tényezők is. A török kiűzése után négy járást szerveztek újjá: az említett Pilisi és Solti mellett a Kecskeméti és

¹ DÁNYI D. – DÁVID Z., *Az első Magyarországi népszámlálás (1784-1787)* (Központi Statisztikai Hivatal, Budapest 1960) 118-125.

² NAGY, L., *Notitiae politico-geographico-statisticae incl. Regni Hungariae partiumque eidem adnexarum I* (Buda 1828) 237-252.

a Vácit. Mivel a lakosság számának növekedése miatt a közigazgatási, rendészeti, adóügyi stb. feladatok ellátása a Kecskeméti és Váci járásban nehézségekbe ütközött, ezért a kettő területének csökkentésével 1791-ben megszervezték az ötödik, a Pesti járást is.

A megye földrajzilag legösszetettebb területe a Pilisi járás volt. Ide tartozott a Duna két nagy szigete, a Csepel- és a Szentendrei, a folyó hegyes-erdős jobb partja, a Budai-hegység és a Pilis, valamint a termékeny zsámbéki medence. Ezzel szemben teljesen egységes volt a síkságon fekvő Solti járás, amely a Duna bal partján – széles sávban – Dömsödötől Bajaszentistvánig, illetve Szeremléig húzódott.

Az újonnan létrehozott Pesti járás a Dömsöd és Pest között fekvő Duna menti területeket, a pesti síkságot és a Tápió alsó szakaszának környékét foglalta magában. A Váci járáshoz tartozott a Pest és Vác közti Duna-völgy, a Gödöllői-dombság és a Galga termékeny völgye. A Kecskeméti járásban volt a megye három népes mezővárosa, Cegléd, Kecskemét és Nagykőrös. Az egyes helységek a Duna-Tisza közti homokhátságon, a Tisza mellett és a Tápió völgyében helyezkedtek el.

A lakosság felekezeti és nemzetiségi megoszlásáról az egyházlátogatási jegyzőkönyvek már a 18. század közepétől tudósítanak. Ezek statisztikai feldolgozása azonban nehézkes, mert nem egy időben készültek, és nem egyforma részletességgel közlik az adatokat. Az 1780-as évektől egyre inkább hiányoznak belőlük a nem katolikusokra vonatkozó utalások.

A 18. századi egyházlátogatások alkalmával helyenként – családokra, személyekre bontva – lélekösszeírást is végeztek. Ezek jelentőségét az uralkodók felismerték, és Mária Terézia korától az állam számára is készültek ilyenek egyházi közreműködéssel. Pest-Pilis-Solt megye vonatkozásában ezek igen jól használhatók. 1802-ben az országgyűlés elrendelte az egész országra vonatkozóan a nem nemesi összeírások vezetését, és ettől kezdve az egyházi statisztikák a (fő)egyházmegyék által kiadott schematismusokban láttak napvilágot. Dolgozatunkban a megye felekezeti és nemzetiségi összetételét ezek alapján vizsgáljuk meg.

A 19. század első felében a megye területének legnagyobb része – a Váci, Pesti, Kecskeméti járás – a Váci Egyházmegyéhez, a déli – a Solti járás – a Kalocsai Főegyházmegyéhez tartozott.³ A Pilisi járás plébániáinak zöme a Székesfehérvári Egyházmegyében volt, kivéve néhány települést, amelynek plébániája az Esztergomi Főegyházmegye részét

³ A közigazgatási és egyházmegyei határok nem estek teljesen egybe, de minimális volt az eltérés.

képezte (Szentendre, Visegrád, Békásmegyery, Óbuda, Budajenő, Buda-örs). A felsoroltakon kívül a 19. század közepén még 27 plébánia működött a járásban, a budai főesperesség területén. A legrégebbit – a török kiűzése után – 1696-ban szervezték újjá Pilisvörösváron. Még a Rákóczi-szabadságharc előtt, 1702-ben létrejött a törökbálinti plébánia is.

A vizsgált időszakban a Kalocsai Főegyházmegye területén, a Solti járásban 18 plébánia működött és e járásba tartozott a Váci Egyházmegyéből Apostag is. A legkorábbit Bátyán 1698-ban szervezték újjá, a kalocsai pedig 1702-ben kezdte meg újra működését. A Váci járásban a székvárosiakkal együtt 25 plébánia volt. A zsámboki és a bagi a 17. században folyamatosan működött, az 1690-es években újjászervezték a vácszentlászlóit és a galgahévizit, sőt a Rákóczi-szabadságharc előtt volt plébánia Turán, Püspökhatvanban és Kerepesen is.

A Kecskeméti járásban 24 plébániát szerveztek újjá a 19. század közepére. Kókán, Tóalmáson, Nagykátán folyamatosságról beszélhetünk, és az 1690-es évek végén működött már a tápiószecsői és – a ferencesek vezetésével – a kecskeméti plébánia is. Végül meg kell említeni a Pesti járás 14 plébániáját, amelyek közül kettőt szerveztek újjá a Rákóczi-szabadságharc előtt (Dunaharaszti, Uri).⁴

Ismeretes, hogy a törökök idején és az ellenük folyó harcok során a megyében jelentős pusztulás következett be, és nem kímélték a területet az egymással harcoló kuruc és labanc csapatok sem. A védettebb helyekre menekülő lakosság a harcok elmúltával visszamerészkedett elhagyott lakóhelyére, majd a népesség pótlására a birtokosok különböző etnikumú és felekezetű telepéseket hoztak, és megindult a spontán vándormozgalom is.

A helyben maradók jelentős része áttért a protestáns hitre, amit olykor visszatérő földesuraik is követtek. Új lakosként szlovák nyelvű evangélikusok és katolikusok érkeztek a megyébe északabbról, elsősorban a szomszédos Nógrádból, egyénileg vagy szervezett telepítéssel. Dél felől a török ellen menekülő görögkeleti szerbek költöztek be főként a Pilisi járás településeire. Őket követték a horvát nyelvű katolikus sokácok és bunyevácok, akik főként a Solti járásban találtak otthont. A szervezett telepítés során fontos szerepet kaptak a német tartományokból származó katolikusok, akiknek legnagyobb részét a Buda környéki falvakba költöztették. Az etnikai és felekezeti tarkaság a 18. század közepére teljesedett

⁴ Az adatok forrása: az egyházlátogatási jegyzőkönyvek, illetve a róluk készült katalógusok. *Egyházlátogatási jegyzőkönyvek katalógusa 1. (Kalocsai Főegyházmegye)*, 2. *(Váci Egyházmegye)*, 3. *(Székesfehérvári Egyházmegye)* (Budapest 1997-1998).

ki, de jól mutatják azt az 1774-1783 között fennmaradt lélekösszeírások is, amelyekről a közelmúltban Őri Péter készített feldolgozást.⁵

Az általa vizsgált legteljesebb, 1783. évi lélekösszeírásban 194 település adatait rögzítették. Ezek közül 90-ben élt magyar, 32-ben német, 32-ben szlovák, 4-ben szerb vagy horvát, 36-ban pedig vegyes, illetve ismeretlen nyelvű lakosság. A felekezetek közül a katolikus vezetett 63,4 %-kal, a protestáns 33,2, a görögkeleti 2,3, a zsidó pedig 1 %-kal volt képviselve. Őri Péter kutatásai alátámasztják azon korábbi megállapításokat, hogy a magyar és szlovák lakosok protestánsok és katolikusok, a németek és horvátok (más néven illírek) zömmel katolikusok, a szerbek (rácok) görögkeletiek voltak. A felekezetek és a nemzetiségek a szerző az alábbi arányokat számította ki:

Nemzetiségek és felekezetek aránya 1783-ban

<i>nyelv</i>	<i>települések száma</i>	<i>katolikus</i>	<i>protestáns</i>	<i>görögkeleti</i>	<i>zsidó</i>
magyar	90	55,8%	43,1%	0,1%	0,8%
német	32	93,8%	5,0%	0,0%	1,1%
szlovák	32	55,2%	43,5%	0,0%	1,2%
horvát	2	99,5%	0,0%	0,0%	0,5%
szerb	2	2,5%	0,0%	97,5%	0,0%
vegyes	27	60,2%	29,8%	8,3%	1,7%
ismeretlen	9	80,5%	16,5%	0,0%	0,0%
Összesen	194	63,5%	33,2%	2,3%	1,0%

A reformkori viszonyok vizsgálatát a négy egyházmegye schematismusa alapján 1820-nál kezdjük.⁶ Forrásaink szerint ebben az évben a megye járásaiban 361 069 fő élt, akiknek száma 1825-re 388 896-ra emelkedett, 1830-ban pedig – Pest-Budát leszámítva – már 413 096 fős lakosság volt a területen. Ha az adatokat összevetjük a Ludovicus Nagy-féle említett statisztikával, látható, hogy viszonylag megbízható anyaggal állunk szemben. Mivel azonban az összeírások a katolikus plébániák segítségével készültek, a nem katolikusok népességi mutatóit bizonyos

⁵ ŐRI P., *A demográfiai viselkedés mintái a 18. században. Lélekösszeírások Pest megyében 1774-1783* (Kutatási jelentések 75) (Központi Statisztikai Hivatal Népeségstudományi Kutatóintézet, Budapest 2003) 175.

kritikával kell kezelni. A forrás közli a filiák adatait is. Közéjük tartoztak protestáns többségű népes helységek, ahol kevés katolikus élt, de rajtuk kívül az anyaegyház plébánosa látta el a néhány családdal képviselt puszták, tanyák, majorok, szállások lakosait is. Több évtized adatait vizsgálva, a schematismusok alapján érdekes képet kaphatunk az alföldi területek sajátos településszerkezetének alakulásáról.

1820-ban népességét tekintve a Kecskeméti járás volt a legnagyobb, amelyet a Solti, a Pilisi és a Váci követett, a legkevesebb lakos pedig a 30 évvel korábban szervezett Pesti járásban élt. A megyében a katolikusok aránya 59,51 %, a reformátusoké 27,25, az evangélikusoké 9,23, a zsidóké 2,46 % volt, míg a görögkeleti felekezet csekély mértékben volt képviselve. A megyei átlagnál több, 68,79 % katolikus élt a Pilisi járásban, akiknek nagyobb része német, a kisebb pedig szlovák nemzetiségű volt. Az átlagosnál kevesebb katolikus volt a Pesti járásban, valamint a Soltiban, ahol még a lakosság felét sem tette ki a számuk (47,52 %). A Pesti járásban háromszor annyi, jórészt szlovák evangélikus élt, mint a megyei átlag, a reformátusok pedig a Solti járásban voltak többen az átlagnál. Görögkeletiekkel leginkább a Pilisi járásban találkozunk, de számuk alig haladta meg az 5000 főt, és arányuk nem érte el a lakosság 5 %-át. A 17. század végén Magyarországra menekülő szerbek utódai a török veszély elmúltával ugyanis visszaköltöztek hazájukba, az itt maradók pedig fokozatosan a helyi lakosságba olvadtak. 1820-ban egykori szálláshelyeik közül 1000-nél több fő csak Szentendrén és Pomázon élt.

A korábbi évtizedekhez képest viszont növekedett a zsidó felekezethez tartozók száma. Míg 1783-ban a megye lakosságának csak 1 %-át tették ki, 1820-ra arányuk 2,29 %-ra növekedett. Nagy számban éltek a Solti járásban Apostagon, a Pilisiben Zsámbékon, Óbudán, a Váci-ban Pécelen, Domonyban, Aszódon, a Pestiben Izsákon, Maglódon, a Kecskemétiben a Tápió mentén.

A nagyobb mezővárosok közül a két egyházi székhely, Vác és Kaloosa lakossága katolikus volt, Cegléden, Nagykőrösön, Kecskeméten viszont jelentős volt ebben az időben a református felekezet. Az ide tartozók tették ki Cegléden a lakosság 64, Kecskeméten 30, Nagykőrösön 92 %-át. 500-nál több lakosú, teljesen katolikus település 15 volt a megyében, köztük Taksony a Pesti, Duszok, Hajós, Nádudvar, Istvánmegye a Solti, a

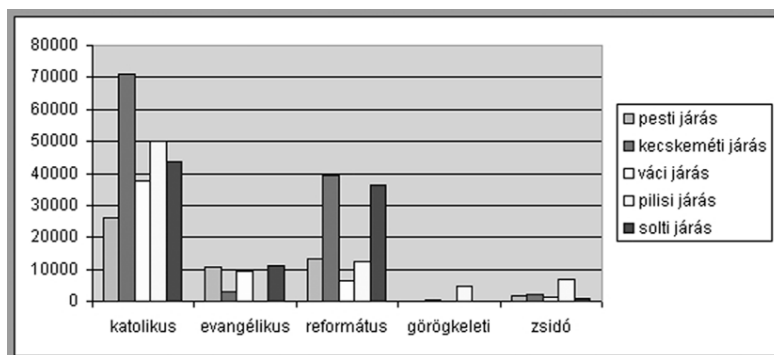
⁶ Schematismus venerabilis cleri dioecesis Vaciensis...Albargaliensis 1820, 1825, 1830, 1835, 1840; Schematismus venerabilis cleri Archi-Dioecesis Colocensis et Bacsensis 1820, 1825, 1830, 1835, 1840. A schematismusok az 1820-as évektől közölnek a lakosság nyelvéről is adatokat.

többi a Pilisi járásban feküdt. A színekatolikus falvak lakóinak jó része a német, egyes helyeken (pl. Pilisszántó, Piliscsaba) a szlovák nyelvet beszélte, Istvánmegyén és Dunszéken viszont sokárok és bunyevácok éltek.

Csak református lakossága volt a Solti járásban Ordasnak. Az említett három nagy mezővároson kívül református központ volt Ókésce, Páty, Dömsöd, Dunapataj, Dunavecse stb.is. Az evangélikusok minden településen más felekezetűekkel éltek együtt: legnagyobb számban Pilisen, Bényén, Aszódon, Acsán, Apostagon, Dunaegyházán, Hartán, Kiskörösön. A hagyományosan szlovák evangélikusok elsősorban Pest környékén – és református kapcsolataik révén – a Solti járásban kezdték beszélni a magyar nyelvet is. Harta evangélikus lakossága viszont – a megyében egyedül – német nyelvű volt. Megfigyelhető, hogy mind a Kecskeméti, mind a Solti járásban a puszták, tanyák, szállások, majorok lakosai katolikus hitet követtek, de megjelentek köztük zsidók is, akik bérlőként kaptak itt lehetőséget.

Nemzetiségek és felekezetek 1820-ban

<i>járás</i>	<i>katolikus</i>	<i>evangélikus</i>	<i>református</i>	<i>görögkeleti</i>	<i>zsidó</i>	<i>összesen</i>
Pesti járás	26 212	10634	13128	22	1758	51754
Kecskeméti járás	71186	2920	39449	316	2187	116058
Váci járás	37802	9545	6455	81	1167	55050
Pilisi járás	49843	135	12332	4842	6656	73808
Solti járás	43427	11305	36373	82	1039	92226
Összesen	228470	34539	107737	5343	12807	388896

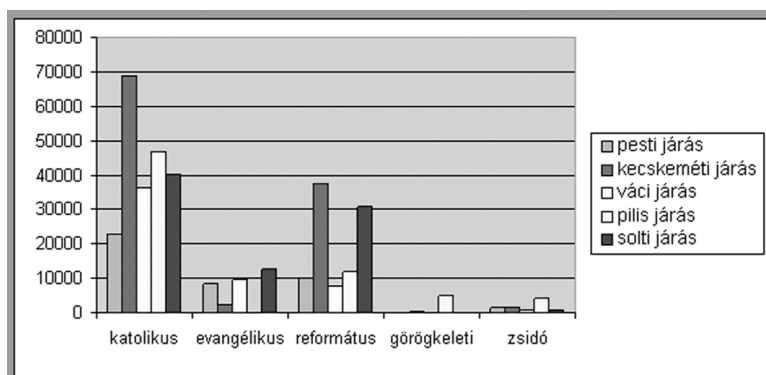
1825-ben a schematismusok adatai szerint összesen 27 827 fővel volt több lakos a megyében, mint öt évvel korábban. Az egyes járások nagyság szerinti sorrendje az előzőhöz hasonló volt. Leginkább a Pesti járás népessége gyarapodott, de jelentős növekedés volt a Soltiban is, ahol a települések széles határa, a kibérelhető puszták életteret adtak az új betelepülőknek. Legkevésbé a Váci járásban volt gyarapodás. A felekezeti arányok lényegében nem változtak. Az egész megye vonatkozásában 58,74 % a katolikusok, 8,88 az evangélikusok, 27,70 a reformátusok, 1,37 a görögkeletiek, 3,29 % a zsidók aránya, növekedés tehát a reformátusoknál és a zsidóknál tapasztalható. A lakosság létszámához képest a legtöbb katolikus most is a Pilisi járásban volt (67,53 %), az egyre inkább elmagyarosodó evangélikusok legtöbben a Pesti járásban éltek (20,54 %), a reformátusok száma pedig a legjobban gyarapodó Soltiban volt a legnagyobb (39,43 %), ahol most is csak 47 % a katolikusok részesedése.

Az ötéves periódusban a katolikusok száma növekedett legerőteljesebben, de 9345 fővel gyarapodott a református felekezet is, és egyre több zsidó élt a megyében, főként a Pilisi járásban, ahol a lakosság 9 %-át tették ki. Különösen sok zsidó volt Óbudán, ahol 9486 lakosból már 5256 ezt a vallást követte. 2000 főlé emelkedett számuk a Kecskeméti járásban is, ahol elsősorban most is Kecskeméten, Nagykőrösön és a Tápió mentén éltek. A korábbi, 500 lakosnál nagyobb színekatolikus községek között a népesség gyarapodásával újak jelentek meg, (pl. Püspökszilágy, Pilisszentkereszt, Géderlak stb.), ugyanakkor például a korábban csak katolikus vallású Taksonyban, Budakeszin, Pilisvörösváron, Hajóson megjelentek más felekezetűek is.

Ordason 1825-ben is csak református lakosság élt, és az e felekezethez tartozók megőrizték súlyukat a Solti járásban Dunapatajon, Csanádon, Uszódon, Solton, Szeremlén stb. is. A Kecskeméti járásban továbbra is a három említett mezőváros volt a reformátusok központja, és a lakosság legnagyobb hányadát tették ki Gombán, Pándon, Ócsán, Bugyin, Gyónon, valamint a már említett Fóton, Szadán stb. is. A korábban felsoroltakhoz képest az evangélikusok központja volt a Pesti járásban Rákoskeresztúr, Albertirsa, a Váciban Csövár, Galgagyörk, Cinkota, a Soltiban Soltvadkert stb.

Nemzetiségek és felekezetek 1825-ben

járás	<i>katolikus</i>	<i>evangé- likus</i>	<i>reformá- tus</i>	<i>g ö r ö g- keleti</i>	<i>zsidó</i>	<i>összesen</i>
Pesti járás	22 839	8383	10 021	24	1469	42 736
Kecskeméti járás	68 755	2346	37 639	246	1573	110 559
Váci járás	36 507	9602	7776	123	836	54 844
Pilisi járás	46 610	117	11 919	5002	4110	67 758
Solti járás	40 176	12 892	31 037	186	881	85 172
Összesen	214 887	33 340	98 392	5581	8869	361 069

A következő rövid periódusban, 1830-ra néhány változás ismét bekövetkezett Pest-Pilis-Solt megye lakóinak számában és felekezeti hovatartozásában. Forrásaink szerint az öt év alatt az össznépeség ezúttal csak 24 200 fővel nőtt. A katolikusoknál 19 019, az evangélikusoknál 1281, a reformátusoknál most csak 4853 fő volt a gyarapodás, míg a görögkeletiek mellett ekkor valamelyest csökkent a zsidó népeség is. A járások közül ezúttal is a Solti, valamint a Kecskeméti gyarapodott jelentősebben, míg a Pestinél visszaesés következett be. Bár e járásban Pest közelsége jó piaci lehetőséget biztosított a mezőgazdasági termékek számára, a falvak határa szűk volt a megfelelő gazdálkodáshoz. Ezzel szemben a két síkvidéki járásban az egyre inkább népesedő puszták a gyarapodás fő forrásait jelentették.

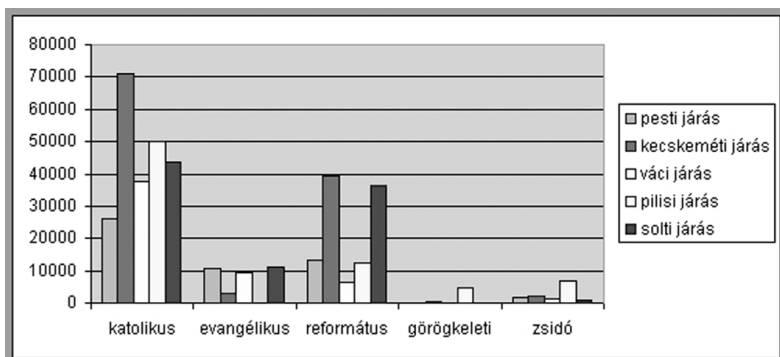
A katolikusok ezúttal a lakosság 59,91, az evangélikusok 8,67, a reformátusok 27,25, a zsidók 2,98 %-át tették ki. A felsoroltakból az is következik, hogy a katolikusok súlya valamelyest nőtt, a zsidóké pedig átmenetileg csökkent. A katolikus lakosság aránya ekkor is a Pilisi járás-

ban volt a legnagyobb, meghaladta a 70 %-ot. Itt a korábbival szemben teljesen katolikus település lett Budaörs, Kistorbágy, a gyarapodó Diósd, rajtuk kívül azonban már csak négy község tartozott e kategóriába. Színkatolikus település volt a Solti járásban a német Hajós, Nádudvar, Császártöltés, a magyar Géderlak, a bunyevác Dusnok stb. A Kecskeméti járásban ide sorolható Kóka, Ceglédbercel, a Váciban a már említett Püspökszilágy, de ezeken kívül csak a pusztákon találkozunk kizárólag katolikus lakossággal.

A reformátusok központjai továbbra is a legnépesebb mezővárosok, valamint a Solti járás Duna menti helységei voltak: Szalkszentmárton, Dunavecse, Dömsöd, Dunapataj, Bogyiszló, Ordas stb. Utóbbi kivételével valamennyi felsorolt településen éltek más felekezetűek is. Evangélikusokat legnagyobb arányban ezúttal is a Pesti járásban vettek számba (19,35 %). 16,91 % lakott a Váci járásban is, ahol Kistarcsa, Dány és Püspökszilágy kivételével minden településen voltak e felekezetnek képviselői.

Nemzetiségek és felekezetek 1830-ban

járas	katolikus	evangélikus	református	görögkeleti	zsidó	összesen
Pesti járás	27256	9819	12154	18	1497	50744
Kecskeméti járás	77453	3035	42353	130	2861	125832
Váci járás	41386	10487	8713	66	1375	62027
Pilisi járás	54100	132	11767	4557	5392	75948
Solti járás	47294	12347	37603	94	1207	98545
Összesen	247489	35820	112590	4865	12332	413096

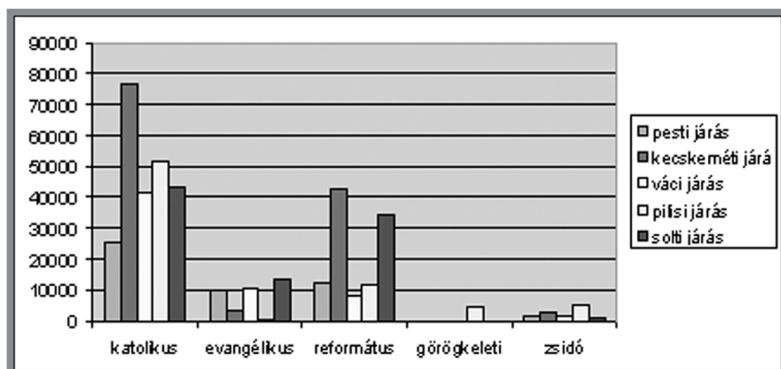
1835-re a megye lakóinak száma 403 140-re, 9956 fővel csökkent. Minimális gyarapodás ezúttal a Váci járásban volt, a legnagyobb visszaesés pedig a Soltiban következett be. Elsősorban a nagyobb települések népessége esett vissza (pl. Kalocsa 6052-ről 4190-re, Bátya 3022-ről 2320-ra, Miske 2309-ről 1945-re stb.), bár egyes református helységekben előfordult növekedés. A lakosság számának csökkenése az 1831. évi kolera járvánnyal magyarázható, amely főként az ország északi részében pusztított, de a Solti járásban, Kalocsa környékén is szedte áldozatait.

A katolikusok aránya az egész megye vonatkozásában 59,59 %, az evangélikusoké 9,24 %, a reformátusoké 27,07 %, a zsidóké 2,89 % volt. Az evangélikusok kivételével valamennyi felekezethez tartozók száma csökkent. A lakossághoz képest legtöbb evangélikust ezúttal is a Pesti járásban írtak össze, ahol főként Bényén, Irsán, Albertiben, Pilisen növekedett meg a számuk. Emelkedett arányuk a Váci járásban is, ahol – kisebb-nagyobb csoportokban – most már az összes faluban és mezővárosban megtalálhatók voltak. Nagyobb csoportokban éltek a Solti járásban is, ahol zömük a szlovák – és Hartán a német – nyelv használata mellett már beszélt magyarul.

Katolikusok ezúttal is a Pilisi járásban voltak a legtöbben (70,98 %), és a korábbihoz hasonlóan a Soltiban a legkevesebben (46,93 %). A pusztákon kívül tisztán katolikus település volt Ceglédbercel, Dunakeszi, Dusnok és a Pilisi járás nyolc települése.⁷ A reformátusok 1835-ben is a Solti járásban voltak – arányaikat tekintve – a legtöbben, de részesedésük elérte a 35 %-ot a Kecskemétiben is. A három nagy mezővárosban, Cegléden, Kecskeméten és Nagykőrösön arányuk most 57,39, 32,36, illetve 41,59 % volt. Nagykőrösön ez az 1820. évi állapotokhoz képest 50 %-os csökkenés. A felekezeti összetétel annyiban is változott, hogy mindhárom városban egyre nagyobb szerepet kapott az evangélikus és zsidó lakosság.

Nemzetiségek és felekezetek 1835-ben

<i>járás</i>	<i>katolikus</i>	<i>evangélikus</i>	<i>református</i>	<i>görög-keleti</i>	<i>zsidó</i>	<i>összesen</i>
Pesti járás	25827	9799	12164	24	1667	49481
Kecskeméti járás	76892	3165	42584	133	2583	125357
Váci járás	41962	10616	8285	77	1321	62261
Pilisi járás	51942	199	11618	4519	4891	73169
Solti járás	43590	13510	34464	102	1206	92872
Összesen	240213	37289	109115	4865	11668	403140

Az 1830-as évek elején bekövetkezett visszaesés után 1840-re a lakosság száma újra megnövekedett: 1835-höz képest 20 799 fővel. Ismét a két alföldi járásban volt lehetőség a gyarapodásra, a Kecskeméti népessége 6371, a Soltié 5660 fővel emelkedett. Az egyes felekezeteket tekintve csak a görögkeletiekénél találkozunk csökkenéssel. 11 613-mal több katolikus, 4085-tel több evangélikus, 4716-tal több református volt, mint öt évvel korábban, és újra növekedett a zsidók száma is.

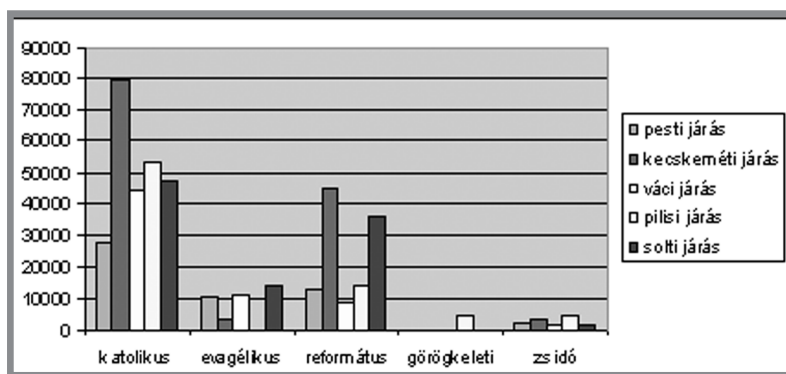
A katolikusok aránya 59,40, az evangélikusoké 9,38, a reformátusoké 27,22, a zsidóké 2,90 % volt a járások összes lakosán belül. A megyei átlagnál több katolikus volt a Pilisi, 10 %-kal több református a Solti, és szintén 10 %-kal több evangélikus a Pesti járásban. Utóbbi így már több mint kétszerese volt a megyei átlagnak. Egyre alacsonyabb lett az egységes felekezetű községek száma. A katolikusoknál a pusztákon kívül idetartozott a korábban említett nyolc pilisi helység, Hajós és Dusnok, valamint Tatárszentgyörgy, amelyet Grassalkovics Antal telepített be. A reformátusok és evangélikusok mindig más felekezetekkel éltek együtt.

Bár a zsidók száma alatta maradt az 1825. évinek, az 1830-as évekhez képest emelkedő tendenciát mutat. Egyre kevesebben laktak a pusztákon, inkább nagyobb helységekből, mezővárosokban csoportosan telepedtek le. Elsősorban a katolikus, illetve a katolikus-evangélikus, egyes vallású helységekből költöztek, míg a református magyarok közé kevésbé tudtak beilleszkedni.

⁷ Köztük Pilisszentlászló lakossága még nem érte el az 500 főt.

Nemzetiségek és felekezetek 1840-ben

járás	katolikus	evangé- likus	reformá- tus	g ö r ö g - keleti	zsidó	összesen
Pesti járás	27432	10627	12498	26	1902	54485
Kecskeméti járás	79935	3422	45221	138	3012	131728
Váci járás	44206	11245	8547	76	1363	65437
Pilisi járás	53003	128	13844	4217	4565	75757
Solti járás	45250	13983	35690	146	1463	98532
Összesen	251826	39405	115800	4603	12305	423939

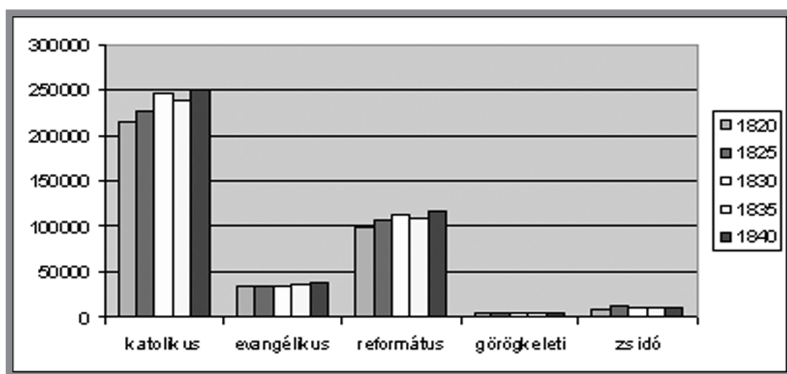

Összefoglalva a megye reformkori felekezeti megoszlását megállapítható, hogy a vizsgált évtizedekben jelentős változások nem következtek be. Átlagban a lakosság 60 %-a volt katolikus, 8-9 % evangélikus, 27-28 % református, míg a maradék 3-4 %-on a zsidók és görögkeletiek osztoztak.

Arányait tekintve a legtöbb katolikus a Pilisi járásban élt, és itt voltak nagyobb számban tisztán katolikus települések is. Az evangélikusok aránya – még a 18. századi telepítések eredményeként – a Pesti járásban volt a legnagyobb, de sokan követték ezt a vallást a Váci és Solti járás egyes településein is. Utóbbin a reformátusok részesedése haladta meg a megyei átlagot főként a török időben is kontinuos Duna menti településeken, de igen nagy számban éltek a megye három nagy mezővárosában: Cegléden, Kecskeméten, Nagykőrösön is. Számottevő részét képezték a lakoságnak ebben az időben már a zsidók. Az egyre inkább asszimiláló görögkeletiek száma folyamatosan csökkent.

Felekezetek 1820-1840 között

év	<i>katolikus</i>	<i>evangé- likus</i>	<i>református</i>	<i>g ö r ö g - keleti</i>	<i>zsidó</i>
1820	214887	33340	9832	5581	8869
1825	228470	34539	107737	5343	12807
1830	247489	35820	112590	4865	12332
1835	240213	37289	109115	4855	11668
1840	251826	39405	115800	4603	12305

Az arányok viszonylagos stabilitása mellett az egyes településeken felekezeti szempontból egyre nagyobb tarkasággal találkozunk. A népesség gyarodása eleve magával hozta – például a vegyes házasságokkal – a felekezetek keveredését, sőt az adatok azt mutatják, hogy a helyben lakók egyre toleránsabbak voltak a beköltözőkkel szemben is (a katolikusok a protestánsokkal, a katolikus-evangélikus községek a zsidókkal).

Nemzetiség és nyelvhasználat szempontjából még vegyesebb a kép. A katolikus lakosság döntő része magyar volt, de ez a 19. század első felében nem tekinthető általánosnak. Például a Pesti járásban Tatárszentgyörgyön, Irsán szlovák, Dunaharasztiiban, Soroksáron német katolikusok éltek. A zömmel magyar Kecskeméti járásban Ceglédbercel katolikus lakossága szintén a német nyelvet beszélte. A Váciban a Pest környéki Csömör, Isaszeg, Kistarcsa, Kerepes, valamint Galgahévíz, Sződ stb. helységeiben zömmel szlovák katolikusok éltek. A Pilisi járásban 1820-ban 15 német plébánia működött, de – mint jeleztük – Piliscsabán, Pilis-

szántón, valamint Pilisszentlászlón, Pilisszentkereszten a katolikusok a szlovák nyelvet használták. A zömmel magyar Solti járásban a 18. századi telepítés óta német katolikusok éltek Hajóson, Császártöltésen Nádudvaron, folyamatosan elmagyarosodó sokácok, bunyevácok Bátyán, Dusenokon, Istvánmegyén, Sükösdön.

Szintén nagy a tarkaság az eredetileg zömmel szlovák nyelvű evangélikusoknál. Mint említettük, Hartára már a 18. században német evangélikusok költöztek, de átvették ezt a nyelvet környezetüktől a Rákoskeresztúron, Óbudán, Soroksáron élők is. Cegléd, Gyón, Farnos, Kecskemét, Nagykőrös, Tápiószéle, Fót, Rákospalota evangélikusai magyarok voltak, és református környezetükkel való kapcsolattartásra használták ezt a nyelvet a kiskőrösiek és soltvadkertiek is.

Az adatokból világosan látszik, hogy a településeken a magyar nyelv egyre nagyobb szerepet kapott. 1840-ben a plébániákon a Pesti, Kecskeméti és Váci járásban mindenütt használatos volt, és a Soltiban is csak a német Hajós és Nádudvar volt kivétel. A plébánia hivatalos nyelve azonban a Váci Egyházmegye egy sor településén csak a szószékre vonatkozott, de a papoknak a személyes kapcsolatoknál (pl. a gyónatószékből) szüksége volt más nyelvek ismeretére is. A lakosok egymás között is az utóbbiakon érintkeztek, míg a magyar főként hivatalos ügyekben kapott szerepet. Ilyen sajátos többnyelvűséggel állunk szemben például Dunakeszin, ahol ugyanazok magyar és német, Alsónémedin magyar és szlovák, Mogyoródon, Üllőn, Örkényben, Váchartyánban magyar, német, szlovák nyelvet is használtak.⁸

⁸ Az 1840-es évektől kiváló statisztikusunk, Fényes Elek publikált részletes és összefoglaló adatokat az ország településeinek nyelvi és felekezeti tagozódásáról.

Melléklet*

A rövid összefoglalóban leírtak illusztrálására mellékeljük az 1825. évi schematismusok részletes adatait.

A lakosság létszáma és felekezeti megoszlása 1825-ben

település neve	katolikus	evangé- likus	reformá- tus	görögke- leti	zsidó	összesen
Pesti járás						
Alberti	316	1330	7	--	40	1693
Alsónémedi+	750	29	1250	--	--	2029
Áporka	29	--	564	--	--	593
Babád	5	6	8	--	--	19
Bankháza	29	3	16	--	--	48
Bénye	25	2700	--	--	--	2725
Bille	56	6	--	--	--	62
Bugyi	535	10	1251	--	146	1942
Dabas (Alsó)	446	9	8	2	59	524
Dabas (Felső)	411	311	316	--	139	1177
Dányszentmiklós+	140	30	1	--	--	171
Délegyháza	24	--	4	--	--	28
Dunaharaszti	790	2	21	--	11	824
Dunavarsány	146	--	8	--	--	154
Ecsér+	694	7	--	--	4	705
Esső	30	6	--	--	--	36
Farkasd	34	--	14	--	--	48
Gomba	79	--	1156	--	3	1238
Gubacs	9	5	1	--	--	15
Gyál	117	1	7	--	--	125
Gyón	227	584	879	--	205	1895
Gyömrőlő	269	51	402	--	74	796
Halom	35	5	9	--	--	49
Hernád	90	14	--	--	--	104
Hugyé	13	1	2	--	--	16
Inárcs	182	12	73	--	--	267
Irsa (Kis)	10	15	--	--	--	25
Irsa+	492	894	10	10	440	1846

* A plébániák nevét félkövérrel szedtük. A + jel arra utal, hogy a 10-nél kevesebb lakosú csárdák, majorok lakóit hozzáadtuk a plébánia népességéhez.

település neve	katolikus	evangélikus	református	görögkeleti	zsidó	összesen
Kakucs	356	--	--	--	--	356
Káva	46	5	14	--	--	65
Löb	104	6	15	--	--	125
Maglód	216	680	5	--	232	1133
Majosháza	13	--	200	--	--	213
Mántelek	44	--	--	--	--	44
Mende	366	196	8	--	--	570
Mikebuda	115	20	--	--	--	135
Monor+	864	72	2439	5	--	3380
Nyáregyháza+	240	47	79	--	--	366
Ócsa	405	36	1000	2	73	1516
Oszlár	115	9	1	--	--	125
Örkény	659	--	--	--	3	662
Pakony	202	3	14	--	--	219
Pánd	116	5	926	--	7	1054
Pereg	1146	1	11	2	--	1160
Peszér	275	17	20	--	--	312
Péteri	13	581	--	--	--	594
Pilis	40	1651	3	--	--	1694
Pótharaszti	362	30	249	--	--	641
Ráda	12	--	4	--	--	16
Sári+	1331	1	1	--	--	1333
Sarlósár, Szabadrét	20	--	--	--	--	20
Soroksár	3332	11	2	1	--	3346
Szentistván	47	5	1	--	--	53
Szentiván	49	--	31	--	--	80
Szentkirály	22	--	17	--	--	39
Szentlőrinc (Soroksár)	275	17	23	--	--	315
Szúnyog	22	--	4	--	--	26
Taksony+	1220	1	--	--	--	1221
Tápióság+	1201	8	3	--	37	1249
Tápiósűly	710	8	1	--	17	736
Tatárszentgyörgy	495	--	--	--	3	498
Téte	46	5	14	--	--	65
Újhartyán	800	--	--	--	--	800
Uri	1175	5	9	--	5	1194
Üllő+	1004	4	192	--	--	1200
Úrbő	32	28	--	--	--	60
Vacs	164	--	7	--	--	171

település neve	katolikus	evangé- likus	reformá- tus	görögke- leti	zsidó	összesen
Vány	53	--	15	--	--	68
Vasad(Alsó)	150	--	230	--	5	385
Vasad(Felső)	28	7	5	--	--	40
Vattya	111	28	8	--	--	147
Vecsés	864	37	11	--	4	916
<i>Egész járás együtt</i>	<i>26 212</i>	<i>10 634</i>	<i>13 128</i>	<i>22</i>	<i>1758</i>	<i>51 754</i>
<i>Kecskeméti járás</i>						
Abony+	5824	60	849	--	640	7373
Ágasegyháza	52	9	54	--	--	115
Alpár (Felső)	152	--	--	--	--	152
Alpár+	1334	6	--	3	--	1343
Bene	9	--	--	--	--	9
Besnyő	207	--	8	--	--	215
Birincsek	51	2	--	--	--	53
Boldogkóta	65	--	--	--	--	65
Borbás	81	--	30	--	--	111
Bugac	64	--	55	--	--	119
Cegléd+	5176	651	8555	25	--	14 407
Ceglédbercel+	1406	21	--	--	--	1427
Egreskóta	92	12	43	--	--	147
Farmos	697	133	4	--	--	834
Feketehát	78	--	29	--	--	107
Földeák	100	--	3	--	--	103
Göböljárás	9	--	--	--	--	9
Hangács	65	--	8	--	--	73
Homolytáj	54	--	--	--	--	54
Izsák	1900	14	2280	--	339	4533
Jánoshida	1981	--	--	--	--	1981
Karafényszaru	70	--	--	--	--	70
Karaszentgyörgy	20	--	--	--	--	20
Kécske (Ó)	11	1	1624	--	9	1645
Kécske (Új)+	2364	8	11	--	6	2389
Kecskemét	21 550	352	10 627	151	279	32 959
Kerekegyháza	69	--	99	--	--	168
Kisfélegyháza	110	16	3	--	--	129
Kóka+	2019	5	--	2	--	2026
Köntsög	70	5	--	--	--	75
Ladánybene	38	--	--	--	--	38

település neve	katolikus	evangé- likus	reformá- tus	görögke- leti	zsidó	összesen
Matkó	71	--	--	--	--	71
Megyer	56	6	6	--	--	68
Mizse	59	10	--	--	--	69
Monostor	133	13	217	--	--	363
Nagykáta+	3390	6	--	2	--	3398
Nagykőrös	286	174	12 885	127	200	13 672
Nyilas	100	--	--	--	--	100
Orgovány	195	18	182	--	--	395
Páhi	145	7	62	--	--	214
Paladics	255	--	--	--	--	255
Péteri	243	--	102	--	--	345
Sőreg	24	--	--	--	--	24
Szentkirály	160	51	--	--	--	211
Szentlőrinc	92	--	45	--	--	137
Szentlőrinckáta	1152	17	--	--	--	1169
Szentmártonkáta	697	31	1188	--	24	1940
Tamáskáta	56	--	--	--	--	56
Tápióbicske	1767	40	15	1	328	2151
Tápiógyörgye	2281	7	9	--	21	2318
Tápióság	928	14	5	--	11	958
Tápiószecső+	1253	9	1	--	8	1271
Tápiószele	2140	193	51	3	272	2659
Tápiószentmárton	1198	862	10	--	12	2082
Tetétlen	40	--	--	--	--	40
Tóalmás	1284	45	1	--	9	1339
Tószeg+	1304	20	300	--	6	1630
Törtel	1467	52	45	--	23	1587
Újfalu (Alpár)	160	--	--	--	--	160
Újszász	1527	--	8	--	--	1535
Vacs	220	50	35	--	--	305
Zagyvarékas	2785	--	--	2	--	2787
<i>Egész járás együtt</i>	<i>71 186</i>	<i>2920</i>	<i>39 449</i>	<i>316</i>	<i>2187</i>	<i>116 058</i>
<i>Váci járás</i>						
Acsa	184	701	--	--	35	920
Alag	16	12	4	--	--	32
Alsópenc	6	5	--	--	7	18
Aszód	370	1294	104	--	506	2274
Bag(Kis)	28	5	--	--	--	33

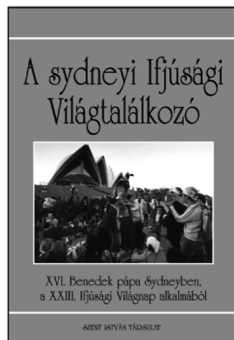
település neve	katolikus	evangé- likus	reformá- tus	görögke- leti	zsidó	összesen
Bag+	1274	11	5	--	9	1299
Boldog	1000	--	--	--	6	1006
Cinkota	233	715	2	--	9	959
Cselőte	18	--	--	--	--	18
Csév	30	--	17	--	--	47
Csomád	5	584	--	--	--	589
Csömör	359	557	--	--	7	923
Csörög	19	9	--	--	--	28
Csövár	100	1121	1	--	49	1271
Dány+	1251	8	--	--	3	1262
Domony	122	572	49	--	258	1001
Dunakeszi	922	17	--	1	--	940
Fót	261	95	1195	--	--	1551
Galgagyörk	253	610	1	--	62	926
Galgahévíz	1482	14	3	--	13	1512
Galgamácsa+	793	7	--	--	8	808
Göd	155	14	4	--	--	173
Gödöllő+	825	52	960	--	--	1837
Hévizgyörk	395	570	184	--	25	1174
Iklad	15	572	--	--	3	590
Isaszeg	1264	8	4	--	12	1288
Káposztásmegyer	48	--	16	--	--	64
Kartal (Kis)	--	8	--	--	--	8
Kartal (Nagy)	781	9	--	--	19	809
Kerepes	712	6	1	--	7	726
Kisnémedi	649	21	--	--	--	670
Kistarcsa	372	--	5	--	--	377
Kisvác	832	22	845	--	2	1701
Locsod	10	--	26	--	--	36
Máriabesnyő	51	--	--	--	--	51
Mogyoród	780	85	75	--	--	940
Nagytarcsa	68	527	7	--	11	613
Órbottyán	280	61	--	--	--	341
Órszentmiklós	97	55	285	--	5	442
Pécel	335	215	1025	--	230	1805
Püspökhatvan	1270	22	--	--	--	1292
Püspökszilágy	788	--	--	--	--	788
Rákoscaba	399	54	520	--	12	985
Rákoskeresztúr	635	810	14	--	9	1468

település neve	katolikus	evangé- likus	reformá- tus	görögke- leti	zsidó	összesen
Rákospalota	592	224	561	--	--	1377
Sáp	19	17	--	--	--	36
Sügyi	20	--	--	--	--	20
Szada	101	--	700	--	--	801
Szentjakab	18	1	--	--	--	19
Szentmihály (R)	21	9	3	--	2	35
Szór	20	--	--	--	--	20
Sződ	795	9	--	--	9	813
Tura	2505	20	--	--	22	2547
Vác+	8889	70	212	80	7	9258
Vácduka	385	1	4	--	4	394
Vácegres	529	319	--	--	6	854
Váchartyán	131	120	461	--	5	717
Váckisújfalu	189	199	--	--	5	394
Vácrátót	478	60	--	--	--	538
Vácszentlászló	984	5	--	--	6	995
Valkó	1327	1	--	--	7	1335
Veresegyház	410	85	707	--	--	1202
Verseg	942	27	2	--	31	1002
Zsámbok	1329	9	12	--	7	1357
<i>Egész járás együtt</i>	<i>37 802</i>	<i>9545</i>	<i>6455</i>	<i>81</i>	<i>1167</i>	<i>55 050</i>
<i>Pilisi járás</i>						
Albertfalva	188	3	1	--	--	192
Békásmegyér+	801	--	--	--	--	801
Bia	750	4	600	--	11	1365
Budafok	2708	3	11	1	--	2723
Budakalász	385	--	--	826	2	1213
Budakeszi	2250	1	--	--	--	2251
Budaörs+	2077	2	3	--	--	2082
Csepel	598	--	--	--	--	598
Csobánka	778	--	--	576	12	1366
Diósd	416	--	--	--	--	416
Dunabogdány	2118	--	212	--	7	2337
Izbég	330	4	3	250	--	587
Jászfalu	41	--	5	--	--	46
Jenő	640	--	--	--	--	640
Kistétény	70	--	--	--	--	70
Kistorbágy	1201	2	1	--	2	1206

település neve	katolikus	evangé- likus	reformá- tus	görögke- leti	zsidó	összesen
Lórév	6	--	6	500	--	512
Makád	52	2	1040	--	--	1094
Makkosmária	25	--	--	--	--	25
Nagykovácsi	1118	--	1	--	--	1119
Óbuda	4046	27	157	--	5256	9486
Páty	117	2	1860	--	13	1992
Perbál	1370	--	--	--	--	1370
Pesthidegkút+	999	--	--	--	--	999
Pilisborosjenő	751	1	--	--	--	752
Piliscsaba	1177	--	--	--	--	1177
Pilisvörösvár	1669	1	--	--	310	1980
Pilisszántó	1128	--	--	--	--	1128
Pilisszentiván	540	--	1	--	25	566
Pilisszentkereszt	830	--	--	--	--	830
Pilisszentlászló	420	--	--	--	--	420
Pócsmegyer	128	--	950	--	--	1078
Pomáz	1089	12	260	1250	30	2641
Ráckeve	2274	4	1340	140	7	3765
Solymár+	1210	--	--	--	--	1210
Szentendre	1865	50	62	1025	6	3008
Szigetbecse	520	--	--	2	--	522
Szigetcsép	678	--	--	260	6	944
Szigetmonostor	282	--	590	--	--	872
Szigetszentmárton	605	--	--	--	--	605
Szigetszentmiklós	14	--	1740	--	8	1762
Szigetújfalu	864	--	--	--	12	876
Telki	190	--	--	--	--	190
Tétény	1247	1	--	--	245	1493
Tinnye	845	1	416	--	208	1470
Tótfalu	410	5	1840	--	4	2259
Tök	77	--	1220	--	--	1297
Tököl	1900	--	2	5	9	1916
Törökbálint	1474	4	5	--	4	1487
Üröm+	650	--	--	7	--	657
Visegrád	967	2	1	--	--	970
Zsámbék	29555	4	5	--	479	30044
<i>Egész járás együtt</i>	<i>76443</i>	<i>135</i>	<i>12 332</i>	<i>4842</i>	<i>6656</i>	<i>100 408</i>

település neve	katolikus	evangélikus	református	görögkeleti	zsidó	összesen
<i>Solti járás</i>						
Adacs+	189	1	42	--	--	232
Akaszító+	1646	--	4	--	12	1662
Alsóerek	187	--	--	--	--	187
Alsómégy	189	--	--	--	--	189
Apaj	63	3	10	--	--	76
Apostag+	278	1500	896	--	824	3498
Bábony	50	--	8	--	--	58
Baracs	180	--	20	--	--	200
Bátya	2600	--	--	--	20	2620
Bogyiszló	12	--	1519	40	--	1571
Bolyár	41	--	--	--	30	71
Bőszér	144	9	24	--	--	177
Bösztör	--	8	--	--	--	8
Csala	29	--	--	--	--	29
Csanád	236	--	1549	--	--	1785
Császártöltés	1160	--	--	--	8	1168
Dab	38	--	511	--	--	549
Dömsöd	16	--	4820	3	--	4839
Drágszél	163	--	--	--	--	163
Dunaegyháza	4	1584	--	--	--	1588
Dunapataj	535	--	3200	--	--	3735
Dunaszentbenedek	280	--	815	--	--	1095
Dunavecse+	119	28	6841	--	--	6988
Dusnok	2255	--	--	--	--	2255
Fajszt	2335	--	--	--	7	2342
Felsőerek	65	--	--	--	--	65
Foktó	1304	--	900	--	--	2204
Géderlak	963	--	--	--	--	963
Gombolyag	52	--	--	--	--	52
Hajós	2578	--	3	--	2	2583
Halom	156	--	--	--	--	156
Harka	40	--	28	--	--	68
Harta	7	1660	317	--	6	1990
Hillye	295	--	--	--	--	295
Homok	39	2	--	--	--	41
Homokmégy	398	--	--	--	--	398
Istvánmegye	1124	--	--	--	--	1124
Kákonyiszállás	42	--	--	--	--	42

település neve	katolikus	evangé- likus	reformá- tus	görögke- leti	zsidó	összesen
Kalocsa	7813	4	5	--	--	7822
Kecel	3016	2	4	5	--	3027
Kerekegyháza	40	--	85	--	--	125
Keserútelek	173	--	--	--	--	173
Kiscsertő	120	--	--	--	--	120
Kiskörös	198	4961	15	--	25	5199
Kisnána	10	--	10	--	--	20
Kisülés	73	--	--	--	--	73
Kötöny	39	--	45	--	--	84
Mácsaiszállás	45	--	--	--	--	45
Máriaháza	29	--	--	--	--	29
Miske	2114	--	--	--	3	2117
Miske	34	--	2	--	--	36
Nádudvar+	1638	--	--	--	--	1638
Nagyállás	33	--	5	--	--	38
Nagybócsa	278	22	52	--	--	352
Negyven	75	--	--	--	--	75
Ordas	--	--	836	--	--	836
Öreg- és Kistény	104	--	--	--	--	104
Öregcsertő	251	--	--	--	--	251
Polgárdi	24	--	15	--	--	39
Putrik	--	6	--	--	--	6
Réztelek	290	--	--	--	--	290
Solt	82	4	6815	7	3	6911
Soltvadkert	869	1425	893	--	20	3207
Sükösd	2562	--	--	22	6	2590
Szakmár	216	--	--	--	--	216
Szalkszentmárton	98	--	2200	5	--	2303
Szentistván	2265	1	4	--	3	2273
Szenttamás	354	--	15	--	--	369
Szeremle	7	--	1459	--	--	1466
Szüle	--	5	5	--	--	10
Tass	410	12	1300	--	70	1792
Tázlár	45	68	12	--	--	125
Tetétlen	2	--	11	--	--	13
Úszód	164	--	1060	--	--	1224
Vadas	144	--	18	--	--	162
<i>Egész járás együtt</i>	<i>43 427</i>	<i>11 305</i>	<i>36 373</i>	<i>82</i>	<i>1039</i>	<i>92 226</i>

TI VAGYTK EGYHÁZUNK JÖVŐJEI
„AMIKOR LESZÁLL RÁTOK A SZENTLÉLEK,
ERŐ TÖLT EL BENNETEKET, ÉS TANÚIM LESZTEK”

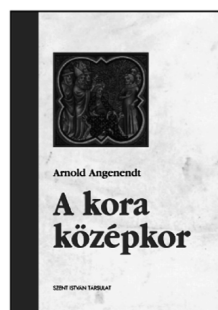
A sydneyi Ifjúsági Világtalálkozó

XVI. BENEDEK SYDNEYBEN,
A XXIII. IFJÚSÁGI VILÁGNAP ALKALMÁBÓL
2008. JÚLIUS 13–21.

A kötet a 23. Ifjúsági Világtalálkozóról ad részletes összefoglalót, XVI. Benedek pápa hivatalos programjával, az azokon elhangzott szentbeszédekkel, a fiatalokhoz intézett üzenetekkel.

80 oldal, puhafedeles. Ára: 780 Ft

Szent István Társulat – <http://www.stephanus.hu>

ARNOLD ANGENENDT

A kora középkor

A kora középkor az egyháztörténet legnagyobb átalakulásának korszaka. Ennek az átalakulásnak a különböző szakaszait tárja elénk Arnold Angenendt híres könyve. A késő ókortól elindulva a középkor sajátosságainak körülményeit bemutató mentén pillanthat be az olvasó a keresztény Európa létrejöttének bonyolult és összetett folyamatába. A történelmi

események mellett az egyházszervezet kialakulása, a művelődés szerepe, a szerzetesség elterjedése vagy a művészetek helyzete azok a témák, amelyekről szakavatott értékelést olvashatunk. A népvándorlás kora, a mediterrán világ átalakulása, majd Bizánc szerepének érintése és az iszlám megjelenését követően a Karoling birodalom változatos világának az elemzése képezi a mű gerincét.

608 oldal, keménytáblás. Ára: 4600 Ft

Szent István Társulat – <http://www.stephanus.hu>